

Димитър Маринов

ЗА ТОПОНИМИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ СЕЛИЩА В КАНТЕМИРСКИ РАЙОН, РЕПУБЛИКА МОЛДОВА

Кантемирски район се намира в така наречената Припрутска област на Западна Молдова. Според последното преброяване на населението в Молдова през 2004 г. тук живеят около 3500 души с българско етническо самосъзнание. В този район българите мирно съжителстват с молдовани, украинци, гагаузи и руснаци, живеейки компактно в седем села: *Антоновка* (300 души), *Викторовка* (1000 души), *Готеици* (300 души), *Плоп* (200 души), *Стояновка* (1500 души), *Тараклия* (250 души) и *Цолика* (150 души).

Любопитен исторически факт е, че повечето от тези села са основани в края на XIX и началото на XX в. от българи, придошли по тези места от други бесарабски български колонии. Населените места *Антоновка*, *Викторовка* и *Стояновка* са основани от български преселници от с. Кортен (Кириутня). *Плоп* и *Тараклия* (Малката Тараклия) са образувани от преселници от с. Тараклия (сега град). *Цолика* е основано от българи от с. Чийший (Огородное, днешна Украйна). А в молдовското село *Готеици* българите са придошли от населените пунктове Нови Троян, Купаран (двете села днес са в пределите на Украйна) и Тараклия.

Научните ми занимания под ръководството на проф. д-р Т. Балкански, свързани с ономастични проучвания в Бесарабия, ме отведоха през 2007, а и през 2008 г. в доста български селища в северната част на молдовския Буджак и поради това успях да проведа ономастични анкети с хора от гореспоменатите кантемирски села. У тези наши сънародници действително е жив българският народностен дух, най-яркото проявление на който се явява използваният като пълноценно средство за общуване възрастни, на улицата и на пазара български език.

Работата, посветена на събирането и изследването на българския именен фонд в региона се обуславя от значимостта на ономастичната система в Северния Буджак на Молдова за съвременната българистична наука. Топонимният материал в този район е важен източник на информация за историческото минало, езика и културата на българския народ, тъй като топонимията в тези български селища по форма и съдържание е предимно българоезична. Тя отразява основни моменти от материалния и духовния живот на българите: обичаи, нрави, занаяти, вяра. В резултат както от смесването на българи, вторично мигрирали от различни бесарабски български колонии и основали по тези места свои селища, така и от съжителството на тези българи с представители на гореспоменатите етнически групи, са се образували любопитни от гледище на

езиковата археология топонимични названия. В определена степен тези названия са съхранили автентичното си диалектно звучене според населението пункт, откъдето са придошли българите. Откриват се и някои топоними, проявяващи особеностите най-вече на българската онимия, но те същевременно отразяват отчасти черти на румънската, руската и турската онимия (турските названия са навлезли в българския език директно от турски още в метрополията преди заселването на българите в Бесарабия и поради това те не се възприемат като чужди – бел. Д. Маринов) в региона.

Най-общо микротопонимите, които са създадени, съхранени и използвани от кантемирските българи, могат да се класифицират в следните групи:

1. Агоронимия: *Мегдана, Мигдана, площчада, Селския съвет, Селсъвета, Хуроту, Центра, Центъра.*

2. Агронимия (на земеделски участъци): *Агарода, Алигате, Артопа, Валя Пеїкулуй, Вторити саки, Гамъ(ту), Градината (на мош Спираки), Градинта, Зимчук, Иршай, Каберне(ту), Канийцкуту, Коаста, Къра, Лигате, Лотица, Молдова(та), Мулдуванцкилузя, Мускатгамбургский, Наизвора, Парпулувскилузя, Первити саки, Подиша, Плузчийскилузя, Пудишия, Равници, Ранний магарач, Рапастинула, Рубакова орях, Руската зона, Ръкацители, Савинион, Сада, Старити лузя, Таукчийскилузя, Тока, Траминеера, Учяскилузя, Учястки, Фитяска, Фундака, Харманя(та), Чибуклията.*

3. Гефуронимия: *Втория мост, мост, Моста (ду астановката, ду стадиона, ду Якуф Петър), Мохчиту (през Сака), Първия мост, Сака(та).*

4. Гелонимия (имена на блатата): *Балта(та), Гьола, озеру, Плавнити, прут, хазмак.*

5. Лимонимия (имена на езера): *Басейна, Дамбата (ду пездеа, ду Прута, на середину), Озерту, Озерото (на Бонеску), Шасъ гьол, Яза.*

6. Потопонимия: *Балка(та), Ларга, Прута, Река Сака, Риката, Ръпажданула, Ръпаждануфта ръпа, Ръпата, Ръпити, Ръпа Фетец, Ялуужел.*

7. Фонтонимия (имена на извори, кладечи, чешми; лат. *fons, fontis*, фр. *source*, рус. *источник, родник*, рум. *izvor*): *Гиран, Гирана на..., Изворула, Калонката, кладенец, Кладенца на..., кладяц, Кладяца на..., кладенчи, Кладенчиту на..., Сквасината, Тайнака, Чешмата, Чешмицката, Чушмата, Чушмята, Чушмъта, Юзура.*

8. Хидроними на основи:

- с *балта* (рум. *balta* 'блато, застояла вода'): *Балтата;*
- с *геран* ('кладенец'): *Гирана (на Гуїгови, на Ненков Иван и под.);*
- с *езеро*: *Озерото (на Бонеску);*
- с *извор*: *Изворула, Юзура;*
- с *кладенец*: *Митотчяна, Парасьонкува, Шяйтанския;*
- с *ръпа* ('урва'): *Ръпата, Ръпа Фетец;*
- с *чаир* (бълг. от тур. *çayır* 'мокра ливада'): *Чиїря;*
- с *чешма* (бълг. от тур. *çeşme*): *Чушмата на рускити.*

9. Дримонимия (имена на гори; горски участъци): *Въртопца гуръ, Гората, Гурата* (накрай селуту, *Фламъндъ*), *Гуричкити, Кавака* (в *Ръпата*), *Саката*.

10. Дромонимия:

- с път: *Пътя* (към *Чииря*, на *Готечи*), *Железния път, Кантемирския път*.
- с път 'ка ('пътека'): *Път 'ката*.
- с траса: *Трасата*.
- с шосе: *Шишету, Шиявата*.

11. Мемориални имена (меморативи): *Заставата на руските гинирали, Димитрова, Котовско, Лёнина, Паметника, Румънския мемуриал*.

12. Некронимия: *Вуенната гробица, гробица, Гробицата, Гробицата, Гробицата, Димитруфката гробица, Испасуфката гробица, Мулдуванката гробица, Новата гробица, Новото гробице, Румънската гробица, Старата гробица*.

13. Ойкодомонимия (ктиронимия): *Аптеката, Банята, Бара на..., Белия дом, Бригадата, Винзавода, Заставата, Детсада, Дом кул'туры, Калхозна, Кантората, Каровника, Клуба, Ларьока, Мел'ницата, Новата школа, Патстанцията, Пикарнията, Правлението, Правлението, Примарията, Рестарана, Садика, Свицарника, Стадиона, Старата школа, Таможнята, Трактарната бригада, Танцплахчатката, Тока, Търлата, Удяницата, Удйницата, Фчърника, Цехуфти, Школата, Яслата*.

14. Оронимия (имена на релефни обекти на Земята): *Баира, Баиря, Втория баир', Двата баиря, Мовила, Първия баир', Ръзеи, Третия баир', Шяйтана*.

15. Урбанонимия: *Парка*.

16. Астионимия (имена на градове): *Кагул : Каул : Кахул, Кантемир, Лёва, Комрат, Тараклий : Тараклия, Чадър : Чадър Лунга*.

17. Комонимия (имена на села): *Антонейц : Антоновка, Виктория, Викторовка, Готейц : Готечи, Лека, Плоп : Плоп', Новата Тараклия, Обрежа, Селимоновка, Стояновка, Тараклия, Тотована : Тутована, Тутувана, Фламъндъ, Цолика, Чабалага, Чебалакчия : Чобалакчий : Чобалакчия, Чубалага*.

18. Кварталонимия: *Ветата махала, Горната маала, Горната майлъ, Горната улица, Горния край, Горя, Долната маала, Долната майлъ, Долната махала, Долната улица, Дол'ния край, Долу, Кортецката маала, Маладъожната маала, Нижния Плоп', Нови Готейц, Новия Плоп', Новото село, Новуту селу, Отвѣдя, Отсѣдя, Плоп'Верхния, Плоп'Втория, Плоп'Первия, Старата махала, Стари Готейц, Стария Плоп', Старото село, Старуту селу, Тараклийцката маала, Фламъндъ, Центра, Централ'ната майла*.

19. Ходонимия: *Ворошилова, Димитрова, Котовско, Лёнина, Мира, Мичурина, Пограничника, Фрунзе, Централ'ная, Чехова, Школ'ная, Юбилейная*.

20. Хремонимия (имена на обекти от материалната култура): *Кал'цоту, Кръста, Паметника, Пириезда, Портити, Распятието*.

21. Еклезионимия: *Баптиската черкува, Евангелиската черкува, Церквата, Църквата, Черкувата, Черкувата, Черкуфта*.

22. Хоронимия (макротопоними): *Бесарабията, Буджака, Булгарията, Малдавията, Малдовата, Мулдовата*.

23. Зоонимия:

– имена на коне (хипонимия): *Балан, Балая, Добрю, Крестина, Люба, Маруся, Мираж, Мишо, Мугурел, Оля, Орлик, Пьсарика, Ройбул, Стелуца, Сура;*

– имена на кучета (киноними): *Барс, Белка, Бобик, Будулай, Вълчу, Гривей, Жуля, Мечу, Мрафчица, Музгарка, Рита, Розика, Тарзан, Тобик, Фурника, Цъганка, Шярик, Юля;*

– имена на говеда (галанимия): *Августина, Апрель'ка, Белка, Буяна, Виорика, Жояна, Луника, Луняца, Марта, Мартинка, Марцолія, Марчела, Недялка, Съмботика, Тумана, Цъмболика, Юля;*

– имена на свине: *Бор'ка, Боря, Вас'ка, Вася, Машика, Мишка, Юля;*

– имена на кози: *Катя, Маня*.

24. Астронимия: *Гулямата звездя, Гулямата мечка, Зурата, Зурницата, Кукошката, Кулата, Кумичанта слама, Малката мечка, Ситоту, Сламата на кръсника, Сламения път*.

25. Вентонимия: *Баирния вятър, Вятра от Бабянта дупка, Горния вятър, Долния вятър, Дол'ния вятър, Ефтиния вятър, Западния вятър, Кучешкия вятър, Скъпия вятър, Чиирския вятър, Чобанския вятър, Шяйтанския вятър*.

Прави впечатление, че топонимичната система на българските селища в Кантемирски район не е особено богата и разнообразна. Причините за неговия брой местни названия се обясняват с равнинния характер на релефа в региона; със сравнително неотдавнашното заселване на българското население по тези места и с продължителния период на кооперативно обработване на земята, при което немалка част от микротопонимите са излезли от употреба.

Липсата на голямо разнообразие в топонимията тук се дължи на това, че около половината местни названия са създадени предимно на антропонимична основа. От тези антропонимични названия се възстановяват значителен брой лични имена, които се помнят и употребяват най-вече от възрастните българи в района. Всички тези имена са български по произход и форма, старинни са и са пренесени от България с преселването.

Все пак топонимията на кантемирските българи е съхранила спомени за отдавна случили се по тези места събития, възкресяващи в българската народна памет състояния и процеси, специфични за българския език, за различни етапи от неговото развитие.

Използвана литература:

1. Грек, Ив., Червенков, Н. Българите от Молдова и Украйна. Минало и настояще. С, 1993.
2. Ковачев, Н. Българска ономастика. С, 1987.
3. Кондов, В. Кортецките колонии в Бесарабия. Ономастика. Език. В.Търново, 2005.
4. Куртев, Н. Селищата с българско население в Северозападния Буджак. В. Т., 2006.
5. Маринов, Д. Село Викторовка, Р Молдова (история, бит и култура). Кишинев, 2007.
6. Неделчев, Н. Бесарабските българи в Тараклия. В. Търново, 1998.
7. Новаков, С., Червенков, Н. Прошлое и настоящее села Кирютня. Кишинев, 1980.